

Verslag van de inspraak op het voorstel voor omgevingsplanwijziging Dordrecht voor bodem

Het volgende is aan participatie georganiseerd:

- 16 oktober 2024: regionale informatiebijeenkomst voor professionals, georganiseerd vanuit OZHZ voor de hele regio. Dit betreft een gerichte uitnodiging aan alle bekende bodem professionals met daarbij gedeeld de conceptregels, handreiking en beleidsregel.
- Stukken zijn gedeeld met de bewonersgroep Chemours en projectmanager moestuinsanering in Dordrecht
- 15 oktober tot 30 oktober 2024: geplaatst op www.doemeedordrecht.nl met de mogelijkheid om te reageren of vragen te stellen op de geplaatste informatie. De gedeelde informatie zijn de publiekssamenvatting en video met uitleg.

Hierna worden de reacties en antwoord weergegeven.

1. Regionale bijeenkomst 16 oktober 2024

Overzicht van vragen en reacties naar aanleiding van de presentatie:

Vragen bij de inleiding

Hoe zit het met de afstemming van regels tussen gemeenten, bijvoorbeeld bij buurregio's als Vijfheerenlanden en Rijnmond?

Elke gemeente is zelf verantwoordelijk voor de bodemregels in het omgevingsplan. Binnen de regio Zuid-Holland Zuid trekken de 10 gemeente samen op om tot gelijke regels te komen. Die regels kunnen afwijken van de regels in gemeenten buiten onze regio.

Hoe moeten bodemonderzoeksgegevens worden aangeleverd?

Bij het melden of informatie verstrekken in het omgevingsloket wordt ervoor gezorgd dat bijvoorbeeld een rapport van een partijkeuring kan worden toegevoegd. Bij het doen van een melding of informatieplicht komt deze vraag vanzelf langs.

Vragen bij dia over toepassen grond/bagger en bouwstoffen:

Is een kwaliteitscertificaat nodig bij menggranulaat? Als het wel nodig is, verzoek om net als voor grond/baggerspecie een certificaat voorbeeld te krijgen.

Er moet een MHV-B (milieuhygiënische verklaring - bouwstoffen) aanwezig zijn ten tijde van toepassing. Hergebruik granulaat kan alleen met een partijkeuring. Met de partijkeuring moet dan weer een MHV—B worden gemaakt (voorwaarden Regeling bodemkwaliteit 2022). Wij maken hiervoor geen lokale voorbeelden omdat er lokaal geen extra aandachtspunten zijn. De rijksvoorbeelden voor een MHV-B voorzien ook in de lokale behoefte.

Is binnen de regio/10 gemeenten een verkennend bodemonderzoek nodig als je daar grond gaat toepassen?

Dit is tenminste nodig om de kwaliteit aan te tonen. De milieuverklaring bodemkwaliteit mag dus niet zijn gebaseerd op enkel de bodemkwaliteitskaart. Dit moet altijd een bodemkwaliteitskaart plus een verkennend onderzoek zijn of een partijkeuring. Wat uiteraard ook mag is een productcertificaat of

fabrikant-eigen-verklaring.

Als AVI bodemas nu al is toegepast, is dat dan een probleem? Moet dit achteraf gemeld worden?

Nee, het is al toegepast. Er is geen melding of onderzoek nodig. Pas als je een nieuwe toepassing doet en de regels zijn van kracht, dan moet je daaraan voldoen.

Zijn de normen voor woonwijken anders?

Ja, daar gelden enkele scherpere normen (percentage bodemvreemd materiaal, lood, asbest). De normen zijn veelal gekoppeld aan de functiekaart (uitzondering: volkstuinen en asbestgevoelige locaties).
Moeten we chloride standaard in een onderzoek/keuring meenemen?

Alleen als de grond hierop verdacht is, bijvoorbeeld als er zout op de weg is gestrooid. We vragen niet om andere protocollen te hanteren dan de huidige onderzoeksprotocollen.

Is een bodemonderzoek voldoende om tussen Hendrik-Ido-Ambacht en Dordrecht grond te verzetten?

Ja, in combinatie met de bodemkwaliteitskaart (bodemkwaliteitskaart plus bodemonderzoek). Tenzij de locatie verdacht is en een partijkeuring verplicht is vanuit de onderzoeksprotocollen.

Wegbermen raken toch vaak verontreinigd, waarom is de norm dan verlaagd?

De vervuiling blijkt in de praktijk mee te vallen. Het is om ecologische redenen beter en duurzamer als de grond kwaliteitsklasse wonen is.

Over de regel van maximaal 5% bodemvreemd materiaal, kun je daaraan voldoen door te mengen en te middelen?

Als je ontgraaft zal je partijen van verschillende kwaliteiten gescheiden moeten ontgraven en dus niet mengen. Je kunt dan de grond met weinig puin (<5%) in een woonwijk hergebruiken. De grond met veel puin mag niet in een woonwijk worden toegepast. Als grond niet gescheiden te ontgraven is, dan is mogelijk alle grond niet toepasbaar in een woonwijk.

Hoe moet je de 5% bodemvreemd materiaal bepalen?

Als het goed is wordt bij de keuring gekeken hoeveel puin erin zit - dat blijft een visuele waarneming van de veldwerker.

Kun je in specifiek gevallen afwijken van de regels?

Bij toepassen van grond kun je altijd maatwerk aanvragen (OZHZ is gemandateerd door gemeenten voor nemen van maatwerkbesluiten). Wil niet zeggen dat dit altijd slaagt, maar als het redelijk is kan dat. Er zijn wel legeskosten aan verbonden. Dit kun je ook voorbespreken.

Vragen bij dia over graven in de bodem:

Geldt het vervallen van de informatieplicht bij kleinschalig graven ook bij beschikte gevallen?

Ja, als de gevallen niet spoedeisend zijn (geen risico's), anders geldt het overgangsrecht Wet bodembescherming.

Geldt dit ook voor leeflagen?

Leeflagen zijn meestal schoon, maar als je daar doorheen gaat, moet je dat wel melden. Als een leeflaag wordt beschadigd moet deze hersteld worden (overgangsrecht Wet bodembescherming).

Is maatwerk hetzelfde als een vergunning?

Er zijn een aantal instrumenten die bevoegd gezag heeft - een maatwerkbesluit is wat vroeger een beschikking was. Je kan het zien als het verschil tussen een BUS-melding (standaard melding) en een

saneringsplan (maatwerk) wat je indient voor een beschikking (maatwerk-besluit).

Vragen bij dia saneren van de bodem:

Mag je halfopen verharding toepassen als afdeklaag?

Halfopen verharding wordt gezien als afdeklaag, daarvoor volstaat het doen van een melding.

Voor welke locaties geldt de leeflaag van een halve meter dikte?

Op bijvoorbeeld industrie- en bedrijventerreinen.

Vragen bij dia bouwen van een gebouw:

De saneringsdrempel voor lood wijzigt van 530 naar 370 mg/kgds. Wat betekent dit voor het onderzoek, moet dan aan die waarde getoetst worden?

Als het onderzoek in het kader van een bouwvergunning wordt gedaan, dan moet aan de waarde van 370 mg/kgds getoetst worden. Als het onderzoek voor graafwerkzaamheden wordt gedaan, dan moet worden getoetst aan de interventiewaarde van 530 mg/kgds.

Valt een bouwwerk geen gebouw zijnde hierbuiten?

Ja, klopt. De eis geldt vanaf een bouwwerk van 50 m² groot.

Moeten tuinen van woningbouwlocaties worden meegenomen in het onderzoek?

Ja, onder de Omgevingswet is dat nu duidelijk, zowel het gebouw als de tuin eromheen moeten worden onderzocht.

In het concept staat dat bij een bodemgevoelige locatie je de hele locatie moet onderzoeken - maar kan dat meer worden gespecificeerd?

Uit landelijke regels blijkt dat de bouwlocatie en het omliggende terrein moet worden onderzocht. Hoe ver het terrein eromheen moet worden onderzocht is onduidelijk. Die onduidelijkheid was er ook al op basis van de Wabo. Dit moet per situatie worden bekeken.

Bij het bouwen van een kantine op een bedrijfsterrein, moet je dan het hele bedrijventerrein onderzoeken?

De bodemgevoelige locatie moet worden onderzocht. Dat is volgens artikel 5.89h Bkl:

Definitie bodemgevoelige locaties:

- a. de locatie waarop een bodemgevoelig gebouw is toegelaten op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit;
- b. een onmiddellijk aan een gebouw als bedoeld onder a grenzende aaneengesloten tuin of een daaraan grenzend aaneengesloten terrein; of
- c. een onmiddellijk aan een op grond van een omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit toegelaten woonschip of woonwagen grenzende tuin of grenzend terrein.

Vragen bij dia over normen PFOA:

Hoe zit het met uitspoeling van PFOAS bij toepassen van grond met PFOA op een perceel waar de grond al belast is met PFOA?

Het klopt dat PFOA kan uitspoelen. De grond die wordt toegepast komt uit hetzelfde gebied, dus de vracht aan PFOA in het gebied zal niet veranderen, in totaal zal er dus niet meer uitspoeling zijn in het gebied. Toepassen van grond met PFOA (boven de hergebruiksnorm) kan alleen met een maatwerkbesluit, dit besluit zal niet positief zijn als het in een omgeving is waar uitloging bezwaarlijk is. Maatwerk is ook afhankelijk van de functies in de directe omgeving, daarom kan het alleen op basis van

een maatwerkbesluit waarin een afweging gemaakt wordt.

Klopt het dat het alleen over PFOA gehad en geen ander PFAS-stoffen?

Ons gebied is inderdaad hoofdzakelijk belast met PFOA. PFOS komt ook zeer licht verhoogd voor, maar niet noemenswaardig. Voor PFOS is de norm ook marginaal verruimt in zone B.

Hebben jullie nog gekeken naar bijvoorbeeld GenX of andere PFAS-stoffen?

Ja, alle PFAS zijn geanalyseerd (verwachtingskaart PFAS) en op basis daarvan zijn voor PFOA normen gesteld. GenX komt in zeer lage gehalten voor en er zijn geen lokale normen voor nodig (zie concept beleid hergebruik PFAS houdende grond).

Hebben jullie gekeken naar het hergebruik van grond op percelen met functie landbouw/natuur dat door het aanscherpen van deze normen minder kansrijk wordt?

Ja, maar in dat geval gaat gezondheid voor hergebruik van grond. We zijn ons ervan bewust dat je niet alle PFOA-houdende grond op basis van de algemene regels kwijt kan, daar is het maatwerkbeleid voor bedoeld. Dit biedt ruimte/mogelijkheden voor hergebruik van PFOA-houdende grond tot de INEV.

Oasen is bezig met uitbreiden van grondwaterbeschermingsgebieden, men verwacht daarvan knelpunten in de Alblasserwaard, ook voor het toepassen van baggerdepots. Gevoelsmatig gaat dit tegen duurzaamheid in, want je moet de grond ver gaan afvoeren omdat je het hier niet mag toepassen. Er wordt een probleem voorzien met grootschalig baggerwerk en het op de kant brengen van die bagger.

Wat voor type onderzoek is er nodig voor de ontvangende bodem bij perceelsmatching?

Tenminste een verkennend bodemonderzoek.

Betekenen deze nieuwe regels dat nu in alle bodemonderzoeken PFOA moet worden meegenomen?

Ja, als het verdacht is.

Geldt dat voor hele zone B?

Voor partijkeuringen is deze zone wel verdacht.

Hoe werkt dat voor bouwwerkzaamheden en kabels en leidingen?

Als je buiten de kernzone zit, wanneer neem je PFOA dan mee in een tijdelijke uitname?

Zie hieronder.

Verdacht is niet duidelijk in de regels aangegeven? Wat is de kernzone?

Wij sluiten aan bij het Besluit activiteiten leefomgeving, maar zijn ons ervan bewust dat dit besluit niet duidelijk is op dit punt. Hieronder staat hoe de Omgevingsdienst ZHZ hier mee om gaat.

Als de locatie verdacht is op basis van een bron van PFAS, moet PFAS worden onderzocht.

Bij een partijkeuring moet altijd PFAS worden meegenomen, alle grond is verdacht voor PFAS.

Het is verstandig om altijd PFAS mee te nemen in een onderzoek (ivm afvoer van grond). Op onze verwachtingskaart hieronder komen in het gele gebied gehalten boven de hergebruiksnorm voor.

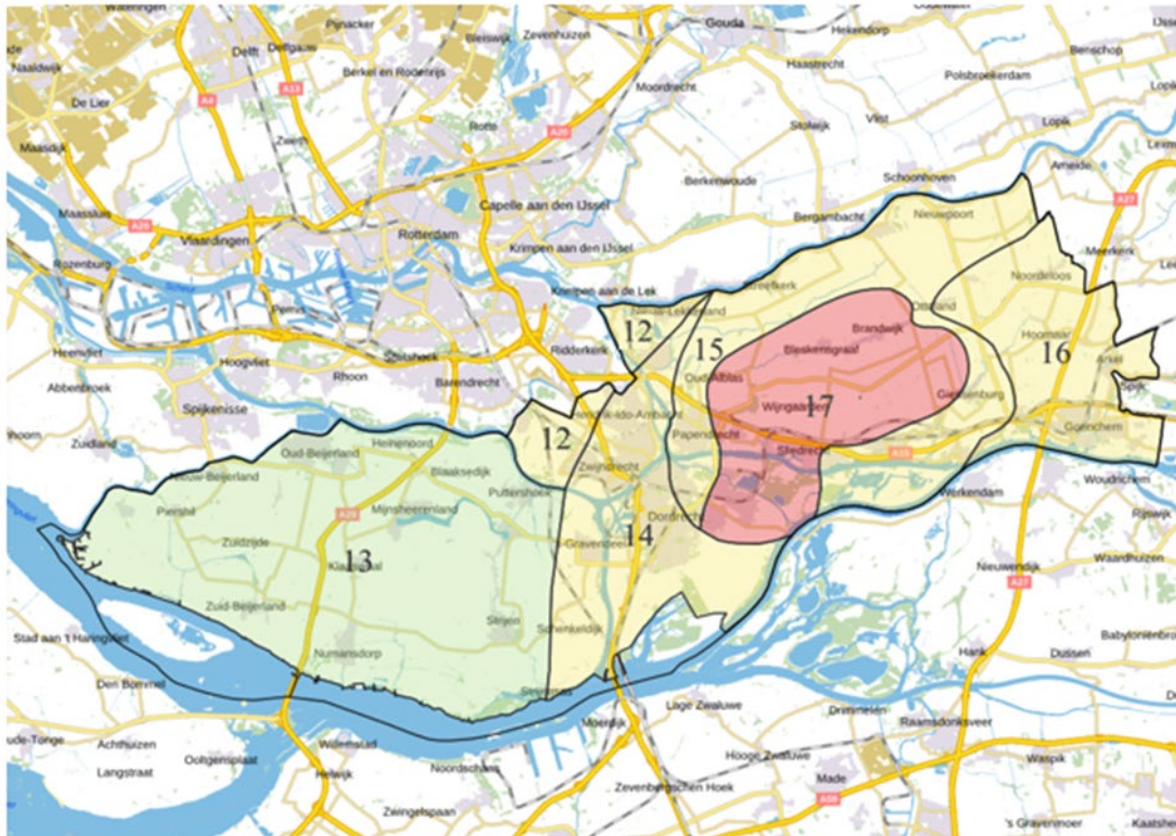
Wij keuren graafmeldingen af als er geen PFOA is onderzocht en de locatie ligt in zone 15 of 17.

Wij keuren onderzoek bij een omgevingsvergunning bouw af als geen PFOA is onderzocht en de locatie ligt in zone 15 of 17.

In de toekomst is grondverzet binnen een locatie mogelijk onder bepaalde voorwaarden en op basis van een onderzoek en grondstromenplan. Als de locatie in het gele gebied ligt, dan is onderzoek op PFOA verplicht, omdat hier PFOA boven de hergebruiksnorm kan voorkomen en met grond met deze stof ook goed moet worden omgegaan.

De onderstaande verwachtingskaart komt ook te staan op de website van OZHZ (staat er nu nog niet). Er loopt ook nog onderzoek, daardoor kunnen in de toekomst de contouren op kaart (een beetje) wijzigen. Let op: de kaart is niet te gebruiken als bodemkwaliteitskaart, omdat PFOA heterogeen voorkomt. De kaart geeft enkel de verwachte bodemkwaliteit aan.

Bodemverwachtingskaart PFOA Zuid-Holland Zuid

Groen: niet/nauwelijks verontreinigd met PFOA

Geel: licht/matig verontreinigd met PFOA

Rood: licht/sterk verontreinigd met PFOA

Hieronder staan de nog niet gepubliceerde, van provincie Zuid-Holland verkregen, data waarop de zones in de bovenstaande bodemverwachtingskaart zijn gebaseerd. Per zone staan eerst het aantal meetpunten, dan het gemiddelde gehalte in $\mu\text{g}/\text{kg}$ ds en vervolgens de percentielen in $\mu\text{g}/\text{kg}$ ds (P50-P99) in die zone. Het 95e percentiel is bijvoorbeeld een getal zodanig dat 95% van de data kleiner is of eraan gelijk en 5% groter of eraan gelijk.

Statistische kentallen PFOA in $\mu\text{g}/\text{kg}$ .ds (gecorrigeerd)- Bovengrond 0-0,5 m

zone nr.	aantal analyses	gemiddelde	p50	p70	p80	p90	p95	p99
12	203*	1,6	1,2	1,9	2,4	3,2	4,4	8,8
13	37	0,9	0,9	1,3	1,4	1,4	1,7	2,2
14	69	2,7	1,6	3,7	4,6	6,5	8,4	11,3
15	72	5,5	4,6	6,2	8,4	12,1	13,5	21,3
16	18	2,9	2,5	3,8	4,1	4,9	6,5	9,1
17	171	16,8	11,3	18,2	22,1	34,0	45,0	112,9

* zone 12 is onderdeel van een grotere zone die grotendeels buiten de regio Zuid-Holland Zuid ligt.

Onderhavig beleid geldt alleen voor het deel dat is gelegen in de regio Zuid Holland Zuid

Vragen bij dia over normen lood:

Lood wordt een stuk strenger, maar wanneer moet je saneren?

De saneringsdrempel was voorheen de interventiewaarde van 530 mg/kg ds. Maar deze norm is achterhaald door het onderzoek en advies van het RIVM (2015 en 2017) en de GGD (2016). Uit hun advies blijkt dat de norm onvoldoende bescherming biedt voor jonge kinderen (tot 6 jaar). De norm is op basis van dit advies en het beleid van de provincie naar beneden bijgesteld naar 370 mg/kg ds voor woonlocaties.

Voor hergebruik van grond op woonlocaties is de norm ook bijgesteld van 210 mg/kg ds naar 90 mg/kg ds. Deze waarde sluit ook aan bij het advies van provincie.

370 mg/kg ds is ook ongeveer de norm die gemeente Rotterdam hanteert bij bouwen. Geldt dit voor lood boven de 25 kuub?

Ja.

Vragen bij dia over impact regels

Opvallend dat niet wordt uitgegaan van de eigen bodemkwaliteitskaart voor de kwaliteit van een toe te passen partij grond en dat de kwaliteit tenminste ook door een bodemonderzoek moet worden aangetoond.

De bodemkwaliteitskaart geeft per gebied een gemiddelde aan. Omdat het een gemiddelde is, zal een deel vuiler zijn en een deel schoner. Om die reden is een verkennend onderzoek verplicht om de daadwerkelijke kwaliteit te bevestigen.

Hiermee verdwijnt toch het toepassen van bodemkwaliteitskaart?

Hij wordt wel gebruikt, maar aanvullend. Voor het bewijs van de kwaliteit van een toe te passen partij grond is naast de bodemkwaliteitskaart ook tenminste een bodemonderzoek verplicht. Als kwaliteitsbewijs van de ontvangende bodem blijft de kaart wel geldig/van toepassing (zonder aanvullend onderzoek).

Kunnen er per gemeente straks toch verschillen ontstaan bij vaststelling van de omgevingsplannen door verschillende binnengekomen zienswijzen?

Als we een zienswijze in één gemeente krijgen, dan bekijken we regionaal of we deze overnemen. Onze inzet is om te komen tot één set gelijke bodemregels in de omgevingsplannen van de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid.

Nagestuurd vragen over de mail

In paragraaf 2.4 van de handreiking (pagina 10) wordt vermeld dat bij sommige gevallen 4 activiteiten moeten worden gemeld in het kader van de MBA graven, namelijk: meldings- en informatieplicht voor het Rijk en meldings- en informatieplicht bij de Gemeente. Nu hebben we enkel de meldings- en informatieplicht aan voor het rijk. In welke gevallen dienen we ook melding te doen bij de Gemeente?

In alle gevallen dat die beschikbaar is in het omgevingsloket. Alleen bij de activiteit Opslaan van grond of baggerspecie is de extra informatieplicht niet altijd van toepassing (alleen van toepassing bij vaststellen eindsituatie na opslag).

En geldt dit ook bij tijdelijke uitname van de grond (>25 m3, >1)?

Ja, alleen is de termijn van melding/informatieplicht dan een week.

In paragraaf 6.1 van de handreiking wordt beschreven dat in de lokale regels van de 10 gemeenten PFOA >INEV beschouwd dient te worden als interventiewaarde overschrijding bodemkwaliteit en daardoor ook onder graven >I valt. Voor onze opdrachtgever voeren wij veel bodemonderzoek uit binnen OZHZ gebied.

Dient in deze bodemonderzoeken vanaf in werking treding van de nieuwe bodemregels ook altijd PFAS te worden onderzocht?

Over onderzoek hebben wij geen lokale regels. Over het algemeen moet een stof worden onderzocht als de locatie hierop verdacht is, dit volgt uit de onderzoeksprotocollen (zoals NEN5740 bijvoorbeeld). Je kunt PFAS net zo zien als bijvoorbeeld asbest of een andere stof die niet in het standaard NEN-pakket zit. We hebben hierover meer vragen gehad, zie hierboven.

Indien PFAS niet is onderzocht en we bijvoorbeeld wel een melding en informatiemelding hebben gedaan voor tijdelijke uitname van Stedin met lood >1 van >25 m3, wordt deze melding dan afgekeurd?

Alleen als het onderzoek niet voldoet aan de regels over voorafgaand bodemonderzoek in het Besluit activiteiten leefomgeving paragraaf 5.2.2.

In artikel 11.32 van de conceptregels Bodem wordt vermeld dat in verband met risico's bij het graven in de bodem tenminste 4 weken voor het begin van de activiteit extra gegevens en bescheiden bij het bevoegd gezag moeten worden verstrekt. Geldt dit ook voor een tijdelijke uitname van de grond?

Normaliter (in de rijksregels) betreft dit één week van tevoren. Zie het antwoord hierboven (tijdelijke uitname grond > 25 m3 > 1).

2. Bewonersgroep Chemours

Algemene reactie

1. Er wordt niet gewerkt aan een verbetering van de bodemkwaliteit. Het lijkt mij dat dit punt 1 moet zijn; *Reactie: In de regels, de samenvatting en de handreiking die jullie hebben ontvangen zijn geen doelen opgenomen (wel oogmerken). De doelen zijn opgenomen in de Omgevingsvisie 1.0. Daarin staat onder het hoofddoel Gezonde Stad het subdoel "het gestaag verbeteren van de bodemkwaliteit". Dit is als volgt in de Omgevingsvisie omschreven:*

Dit doel voor het verbeteren van de bodemkwaliteit vindt zijn doorwerking in de omgevingsplanregels in hoofdstuk 2 van het omgevingsplan Dordrecht. Daar worden alle doelen en subdoelen uit de Omgevingsvisie vastgelegd als kader voor de omgevingsplanregels.

In de motivering van het ontwerpbesluit van de bodemregels beschrijven we hoe onze doelen uit de Omgevingsvisie zich verhouden tot de voorgestelde bodemregels. Dat gaat naast gezondheid ook over bijvoorbeeld biodiversiteit. In de bodemregels zelf, hoofdstuk 11 van het omgevingsplan, komen de doelen niet meer terug.

Ons doel van het verbeteren van de bodemkwaliteit gaat verder dan het landelijke doel ten aanzien van bodemkwaliteit. Het landelijk beleid is gericht op het beschermen van de huidige bodemkwaliteit.

Een groot deel van onze bodemregels zijn direct doorwerkende landelijke regels, gericht op dat landelijke doel. Daar waar er afwegingsruimte en/of beoordelingsruimte is voor het bevoegd gezag, bijvoorbeeld bij de beoordeling van een aanvraag voor een omgevingsvergunning, heeft de gemeente ruimte voor het toepassen van de lokale doelen, zoals beschreven in de Omgevingsvisie.

2. Gezien de belasting van de grond in onze gemeente is beleidsneutraal werken het accepteren van de bestaande vervuiling en als zodanig het accepteren van de aantasting voor onze leefomgeving en gezondheid; *Reactie: Met beleidsneutraal wordt bedoeld dat de nieuwe regels of de uitwerking daarvan niet veranderd ten opzichte van de huidige regels en praktijk. Met beleidsneutraal wordt niet bedoeld dat de bestaande vervuiling wordt geaccepteerd.*

3. Er staat niets over het koesteren van de bodem, vooral over verplaatsen en afdekken;
Reactie: Zie het antwoord op vraag 1.
4. Het aspect gezondheid voor mens, plant en dier (biodiversiteit, voedselproductie, waterkwaliteit) krijgt geen aandacht. Dat is vreemd want de bodem is een van de levensvoorwaarden. De overheid moet bewoners beschermen (grondwet), ook via het grondbeleid;
Reactie: zie het antwoord op vraag 1. Een deel van de hier genoemde aspecten komt terug in de doelen de Omgevingsvisie en in de uitwerking daarvan in de regels. Onderwerpen als voedselproductie en waterkwaliteit vallen buiten de lokale bevoegdheden.
5. Heel vreemd dat alleen over PFOS gesproken wordt. Moet gaan over PFAS dwz de hele groep stoffen die daaronder wordt verstaan. Een ommissie.
Reactie: Er wordt over PFOA gesproken. In de regio komt dit in hogere gehalten voor dan de landelijke achtergrondwaarde. De overige PFAS komen niet of nauwelijks verhoogd voor ten opzichte van de landelijke achtergrondwaarde. Hier zijn daarom geen extra lokale regels voor nodig. Hiervoor zijn de landelijke regels voldoende.
6. PFOA: “Voor hergebruik van grond binnen de regio zijn nieuwe normen opgenomen. Deze bieden meer ruimte dan het landelijke beleid,” Hoe is het mogelijk om in tijden van onrust en aantasting gezondheid en gezonde leefomgeving normen worden verruimd? Wie gaat wat uitleggen?
Reactie: De landelijke normen gaan uit van lage achtergrondgehalten van PFAS-stoffen in de bodem. De situatie in onze regio is helaas anders. Dat geeft aanleiding om ruimere normen te hanteren bij hergebruik van grond die verontreinigd is met deze stoffen. De normen die worden voorgesteld leiden niet tot gezondheidsrisico's of verslechtering van de bestaande bodemkwaliteit. Ten opzichte van het lokale beleid voor hergebruik van PFAS-houdende grond uit 2018 zijn de normen wel aangescherpt. Die nieuwe normen zijn gebaseerd op het RIVM advies hierover uit 2021. Hieronder verdere uitleg over hergebruik van grond.

Waarom hergebruiken we licht verontreinigde grond?

Grond die ergens wordt toegepast is altijd al eerder ergens anders vrijgekomen. Daarom spreken we liever van hergebruik van grond.

Het hergebruik van grond is al eeuwen oud. Wanneer er gegraven wordt voor een sloot of kelder, blijft grond over. Die grond kan weer worden gebruikt voor andere projecten, zoals nieuwbouwwijken, bedrijfsterreinen, dijken of geluidswallen.

Sinds de jaren '80 weten we dat grond in Nederland niet altijd schoon is. Dat betekent dus dat ook grond die bij graafwerk vrijkomt niet altijd schoon is. Het verbieden van het hergebruik van licht vervuilde grond zou betekenen dat deze grond moet worden gestort of gereinigd. Ook is er dan voor de werken die grond nodig hebben meer schone grond nodig is, wat in Nederland schaars is.

Het storten van licht en matig vervuilde grond zou leiden tot veel meer stortplaatsen, wat ongewenst is in een klein land als Nederland.

Het beperkte aantal stortplaatsen in Nederland dat wel grond mag accepteren, is alleen bestemd voor sterk verontreinigde grond, onder de voorwaarde dat die niet kan worden gereinigd. Als sterk verontreinigde grond wel kan worden gereinigd, moet die worden gereinigd en mag die niet worden gestort.

Reinigen van grond heeft dus de voorkeur boven storten. Echter, het is in de praktijk helaas onmogelijk om verontreinigde grond helemaal schoon te maken. In het eindproduct zal altijd een lichte

verontreiniging achterblijven. Klei en veen is door zijn bodemeigenschappen meestal helemaal niet te reinigen. Bovendien is gereinigde grond biologisch helemaal "dood". Alle bodemleven en alle vruchtbaarheid is er uit verdwenen. Deze grond kan daarom alleen nog worden gebruikt in de wegenbouw en dat soort werken.

In de praktijk wordt daarom vooral sterk verontreinigde grond naar een reiniger gebracht. Voor licht verontreinigde grond wordt een hoogwaardiger toepassing gezocht in dijken, geluidswallen, nieuwbouwwijken en nieuwe bedrijfsterreinen.

Vanzelfsprekend is ook sprake van financiële redenen om reinigen en storten zoveel als mogelijk te voorkomen. Reinigen is duur, en storten is nog duurder.

Samenvattend: We hebben niet genoeg schone grond om aan alle behoeften te voldoen, en het storten van licht en matig vervuilde grond is onwenselijk. Daarom is het hergebruik van deze grond noodzakelijk en onvermijdelijk.

Wat zijn de uitgangspunten bij hergebruik van grond?

Omdat het hergebruik van licht en matig vervuilde grond nodig en gewenst is, is er beleid nodig om de risico's voor gezondheid en natuur te beperken. Sinds de jaren '90 is er landelijk beleid dat bepaalt hoe licht vervuilde grond hergebruikt mag worden. Van PFAS wist men toen nog niets, maar van andere stoffen, zoals zware metalen, wel. In 2019 werd dit beleid uitgebreid om ook PFAS in grond te reguleren. In de regio Zuid-Holland Zuid was er al eerder regionaal beleid om PFAS in grond te reguleren (2018).

Het landelijke hergebruikbeleid heeft drie hoofddoelen:

1. Geen gezondheidsrisico's.
2. Acceptabele risico's voor de natuur.
3. De grond die wordt gebruikt moet schoner of vergelijkbaar zijn dan de bodem waarop deze wordt geplaatst (standstill-principe). Hierbij gelden wel bepaalde klassen, waardoor "vergelijkbaar" soms ook wat vuiler mag zijn.

Afhankelijk van de bestemming van de grond – landbouw, wonen of industrie – gelden verschillende normen om de bodemkwaliteit te beschermen.

Waarom is aangepast beleid voor Zuid-Holland Zuid noodzakelijk?

Het landelijke beleid voor PFAS houdt rekening met lage concentraties van PFAS in de bodem, omdat dit de situatie is in de meeste delen van Nederland. Maar in Zuid-Holland Zuid zijn flink hogere concentraties PFOA te vinden door de uitstoot van chemische fabrieken zoals DuPont/Chemours. Daarom voldoet veel grond uit deze regio niet aan de landelijke normen, terwijl deze wel veilig kan worden hergebruikt.

Dat zou betekenen dat deze grond na vrijkomen tegen hoge kosten zou moeten worden gereinigd of gestort. Dit terwijl de vrijkomende grond veelal wel voldoet aan de drie pijlers van het hergebruiksbeleid (zie boven). Daarnaast zou er dan voor werken die grond nodig hebben grond van elders moeten worden aangevoerd. Zo ga je niet zuinig om met energie en grondstoffen.

Om grond uit de regio wel te kunnen hergebruiken is regionaal beleid opgesteld. Het landelijk beleid biedt hiervoor de ruimte. Regionaal hergebruiksbeleid moet worden vastgesteld door de gemeenteraden.

Het aangepaste beleid geldt alleen voor grond die afkomstig is uit de regio zelf. Voor grond van buiten de regio gelden gewoon de landelijke regels. Daarmee voorkomen we dat vuilere grond van buiten de regio in Zuid-Holland Zuid wordt toegepast.

Reactie bij de publiekssamenvatting

Wat is het doel van de bodemregels?

De regels dragen bij aan een gezonde en veilige leefomgeving. Het gebruik en de bescherming van de bodem moeten in balans zijn. Daarnaast hebben de regels ook als doel om zuinig om te gaan met energie en grondstoffen. De bodemkwaliteit moet passen bij de functie die een locatie heeft. In een woonwijk moet de bodem bijvoorbeeld schoner zijn dan een industrieterrein. Zo kan de bodem overal duurzaam gebruikt blijven worden.

7. Waarom is er niets opgenomen tav biodiversiteit en bodemleven? Een gezonde leefomgeving bestaat bij de gratie van deze factoren.
- o Geen enkele ingreep mag de bodemkwaliteit verslechteren, waar dan ook.
  - o In woonwijken, stadsrand en agrarisch gebied moet bodem minimaal een kwaliteit hebben dat gezond voedsel kan worden verbouwd en waar contact met de bodem niet tot gezondheidsrisico's leidt.

Reactie: Zie voor de doelen het antwoord op vraag 1. De reikwijdte van de bodemregels betreft de chemische kwaliteit van grond bij de activiteiten graven, toepassen grond, baggeren, saneren, nazorg na sanering en bouwen. Wij kunnen geen regels opstellen over bodemleven.

8. Wie krijgt te maken met de bodemregels?
- o Waarom wordt niet gekeken naar vervuiling vanuit de lucht? Of via irrigatie vanuit oppervlaktewater?
  - o Geldt dit niet voor boeren? Bodem hoeft niet aan bepaal de kwaliteit te voldoen? Zie casus Alblasserwaard
  - o Indelen grond die geschikt is voor moestuinen?

Reactie: de reikwijdte van de bodemregels is het hergebruik en toepassen van grond, graven, saneren, nazorg na saneren en bouwen op verontreinigde grond. Partijen die deze activiteiten uitvoeren krijgen te maken met de nieuwe bodemregels. Uitstoot van verontreinigende stoffen naar de lucht, verontreiniging van oppervlaktewater, gebruik van landbouwgrond zijn onderwerpen die buiten deze reikwijdte van de bodemregels vallen en op andere plekken in wet- en regelgeving zijn opgenomen.

9. Wat zijn de belangrijkste nieuwe punten?
- o Waarom wordt alleen gesproken over PFOA? Dat moet zijn de hele groep aan PFAS (incl TFA= korte keten)

Reactie: zie het antwoord op vraag 5. Over TFA is nog te weinig bekend om daar regels over te kunnen stellen. Als de verontreiniging met deze stof daar in de toekomst aanleiding voor geeft zullen de bodemregels hierop worden aangepast.

- o Een van de voorwaarden is dat de locatie waar grond wordt hergebruikt nooit vuiler mag worden. Advies kies hier oppervlakte maten voor, grond kun je makkelijk verdunnen. Bv per 250 m²

Reactie: op grond van landelijke regelgeving is het verboden om grond te verdunnen.

- o Thermisch gereinigde grond en bouwstoffen als staalslakken, immobilisaat en bodemas. Advies: het idee om staalslakken veilig te kunnen verwerken is een misverstand. Ook als ingepakt zal er sprake zijn van vervuiling van de grond en het (grond) water. Mijn advies: nooit gebruiken van staalslakken. Dordrecht Staalslakkenvrij! Dat zou toch een mooie voorbeeldfunctie zijn. Ook niet onder gebouwen benutten! Grondwater verplaatst zicht.

Reactie: Op de juiste plek en onder de juiste omstandigheden kunnen dit soort bouwstoffen veilig worden toegepast. Voorwaarde bij het toepassen van staalslakken is dat dit onder een verharding en boven de grondwaterstand gebeurt. Het landelijke en gemeentelijke beleid is gericht op een circulaire economie, daar hoort het hergebruiken van bouwstoffen ook bij. We delen uw zorg dat

hergebruik kan leiden tot vervuiling. Daarom hebben wij een vergunningplicht en strenge regels opgesteld. We zijn de eerste gemeente in Nederland met zulke strenge regels. Voorheen (voor 2024) mocht deze bouwstof zonder melding/medeweten van het bevoegd gezag worden toegepast.

- o Bedrijven- en industrieterreinen. Grond uit de regio van de kwaliteitsklasse industrie mocht al worden toegepast op bedrijven- en industrieterreinen. Dit oude beleid wordt gecontinueerd. Uitzondering hierop is het circulair bedrijvenpark Ambachtsezoom in Hendrik-Ido-Ambacht, omdat hier ecologische ambities zijn.

Bij het saneren van een bedrijfs- of industrieterrein werd eerder al het afdekken met een zogenaamde leeflaag met een dikte van een halve meter toegestaan. Dit is nu ook in de regels opgenomen.

Advies: vervuilde grond moet altijd worden schoongemaakt, niet verplaatsen. We zullen ervan af moeten komen. Beetje bij beetje, vervuiler betaald.

Afdekken met grond vol bodemleven na sanering is een voorwaarde.

Reactie: Zie de toelichting op hergebruik van grond onder vraag 6. Wij kunnen geen regels stellen over bodemleven.

- o Kleine graafwerkzaamheden niet meer melden. Advies: is er een definitie van klein? Is het bovendien ook niet afhankelijk van de potentiële vervuiling? Klein gaatje maken op c terrein is een groot drama.

Reactie: Met klein wordt bedoeld graven in een bodemvolume minder dan 25 m³ met grond die sterk verontreinigd is. Deze graafwerkzaamheden betreft meestal werkzaamheden waarbij grond tijdelijk wordt uitgeplaatst en weer wordt teruggeplaatst. De bodemkwaliteit verandert niet door de werkzaamheden.

10. Wat zijn de verplichte overige punten?

Ik snap niet precies hoe de grondwatersanering nu landt. Beleidsneutraal is lastig als bovendien gekeken moet worden naar PFAS vervuiling in bodem en (grond)water.

Reactie: De provincie is bevoegd gezag voor het grondwater. De provincie Zuid-Holland heeft hierover regels opgesteld. De gemeente moet deze regels één op één (ongewijzigd) overnemen in het omgevingsplan. Dat hebben we gedaan en die opname in de bodemregels is dus beleidsneutraal. In de regels voor grondwater heeft de provincie Zuid-Holland rekening gehouden met PFAS-stoffen.

11. Bodemkwaliteitskaart. Advies: maak een PFAS rapportagekaart in plaats van een verwachtingenkaart.

Reactie: We hebben bewust gekozen voor de term verwachtingenkaart. Als we de kaart meer status geven wordt het een kwaliteitskaart. Op grond van landelijke regels mag een kwaliteitskaart gebruikt worden voor het verplaatsen van grond. Maar PFAS is heterogeen aanwezig: in een zone kan de bodem zowel schoon als sterk verontreinigd zijn. Dus dat zou betekenen dat schone locaties aanzienlijk vuiler kunnen worden. Dat is onwenselijk. Daarom noemen we het een PFAS-verwachtingskaart. Een initiatiefnemer kan zien wat de verwachting is, maar hij kan er geen 'rechten' aan ontlenen. Bij hergebruik moet de grond altijd onderzocht worden op PFAS, zodat de exacte kwaliteit van de grond bekend is voordat deze elders wordt toegepast.

3. Projectleider moestuinsanering

Door de projectleider moestuinsaneringen is de vraag gesteld waarom in zone A een strengere hergebruiksnorm (1,9 µg/kg) wordt gehanteerd dan in zone B (2,3 µg/kg)?

Reactie: Zone A betreft een groot deel van de gemeente Hoeksche Waard. In dit gebied worden PFOA-gehalten in de bodem gemeten die overeenkomen met de achtergrondgehalten in Nederland. In zone A worden om die reden de landelijke normen voor PFOA toegepast. Voor bodem met de functie landbouw en natuur (inclusief moestuinen en volkstuinen) bedraagt die landelijke norm 1,9 µg/kg.

Zone B betreft het overig deel van de regio Zuid-Holland Zuid. Hier is het gehalte PFOA in de bodem hoger dan de landelijke achtergrondwaarde. De norm voor moestuinen en volkstuinen hebben we voor zone B iets verhoogd om hergebruik van grond binnen zone B beter mogelijk te maken. De waarde van 2,3 µg/kg is gebaseerd op de risicogrenswaarde voor moestuinen en volkstuinen zoals die in 2021 door het RIVM is geadviseerd. Bij deze waarde zijn er geen gezondheidsrisico's. Deze iets ruimere norm geldt alleen als de grond ook uit onze regio afkomstig is. Voor grond die van buiten onze regio komt geldt de strengere landelijke norm van 1,9 µg/kg.

4. Doemeedordrecht.nl

Reactie

Volgens de publiekssamenvatting wordt de omgang met historische bodemverontreinigingen "beleidsneutraal uitgevoerd". Houdt dit ook in dat wordt vastgehouden aan de ijkdatum 1-1-1987 en het omvangscriterium van 25 m³?

22-10-2024 [3reacties](#)

gemeente Dordrecht

24-10-24 om 16:01

De omgang met historische bodemverontreiniging wordt overgenomen van het rijk en de voorbeschermingsregels van de provincie. Daarmee wordt dit onderwerp beleidsneutraal doorgevoerd. Deze regels gaan over historische verontreinigingen (die voor 1-1-1987 ontstaan zijn en groter dan 25 m³ zijn) en die voor 2024 al beschikt of bekend waren op basis van onderzoek.

Elders in de regelgeving komt het volumecriterium van 25 m³ ook terug. Dit is bij toetsing van de bodemkwaliteit bij aanvraag van een omgevingsvergunning 'bouw'.

De datum van 1987 blijft ook bestaan, maar wordt in de regels niet expliciet genoemd. Dat was voorheen ook zo. De datum 1-1-1987 is de datum dat de Wet bodembescherming in werking trad (de eerste regelgeving voor bodemkwaliteit). Voor oude verontreinigingen (van voor 1987) gelden bij saneren andere regels dan voor nieuwe verontreinigingen (van na 1986). Dit was al zo en blijft zo. Nieuwe verontreinigingen moeten in principe (voor zover redelijk en technisch haalbaar) verwijderd worden. Historische verontreinigingen mogen bijvoorbeeld ook afgedekt worden.